

אורי אורלנד

משרד יעצים לניהול סיכונים בע"מ

מרץ 2019 | גיליון מס' 21 | עלון לקוחות

קוראים יקרים,

ענף הביטוח מתנהל בגלים. מרוויחים? מפחיתים תעריפים. מפחיתים תעריפים? מפסידים. מפסידים? מעלים תעריפים וכן הלאה...
אנו נמצאים עתה בפתחה של תקופה מאתגרת, בתחום ביטוחי האחריות בכלל, ו"אחריות נושאי משרה" בפרט.

משברים בחברות ענק ישראליות, יחד עם ריבוי תביעות נגזרות ותובענות ייצוגיות הסבו לשוק הביטוח הישראלי ולמבטחי המשנה הפסדים כבדים.

באחרון ניכר, התעשת שוק הביטוח והחל במסע אגרסיבי של העלאת תעריפים. הדבר אינו מורכב, היות ומבוטחים בביטוחי "אחריות נושאי משרה", ביטוחים הנערכים לעולם על בסיס "מועד הגשת התביעה" (המועד בו נודע לבעלת הפוליסה או למבוטח על קיום עילת תביעה) הם במידה רבה "לקוח שבוי" של חברות הביטוח, הן משום שהחלפת מבטח כרוכה בסיכונים מסוימים של יצירת פער בכיסוי הביטוחי והן משום שהפוליסה נועדה להגנה על נכסיהם הפרטיים של נושאי המשרה.

סביר כי במהלך השנה הקרובה נחזה בעלייה של עשרות ואף מאות אחוזים במחירים של ביטוחי "אחריות נושאי משרה", עד שהרווחים יביאו לירידה בתעריפים וחוזר חלילה.

בימים אלה פורש ממשרדנו עו"ד ליעד לק. ליעד עובר לתפקיד בכיר כמנהל מחלקה מקצועית באחת מחברות הביטוח המקצועיות. לפני מספר שבועות פרש ממשרדנו מר אנטון סודאח, גם הוא לטובת תפקיד מקצועי בחברת ביטוח גדולה. אם היינו עורכים תחרות "העובד האהוד ביותר" - היו שניהם זוכים במקומות גבוהים.

להבדיל מהעבר, עת חברות הביטוח היו ספקיות כוח אדם מקצועי לחברות הייעוץ – התהפך עתה הגלגל וחברות הייעוץ הן ספקיות כוח האדם המקצועי לחברות הביטוח. אנו רואים זאת גם כמחמאה למשרדנו ומאחלים לליעד ואנטון הצלחה בהמשך הדרך.

אני מבקש לאחל לכם ולבני ביתכם חג פסח שמח וכשר!

עו"ד עידו בלרשטיין, מנכ"ל

במהדורה זו:

2	על פטור לנושאי משרה ועל פזיזות
4	האם הצעה לביטוח אשר נרשם בה מועד כניסת הביטוח לתוקף, אולם טרם שולמה הפרמיה בגינה, מהווה קיבול ע"י חברת הביטוח כך שנכרת חוזה ביטוח?
5	מזקים, ניהול סיכונים ופתרונות ביטוח
6	מיהם המבוטחים תחת פוליסת "אחריות נושאי משרה"?
8	על "שעון שמש" של כיס

על פטור לנושאי משרה ועל פזיזות

מאת עו"ד אורי אורלנד

בה, אך זה רשאי לעקוף אותו תוך ייחוס להם של אחת מהשתיים: כוונה או פזיזות. כוונה היא רף גבוה גם לבית המשפט ונותרנו עם פזיזות. בית המשפט פסק כאן כי נושאי המשרה נהגו ברשלנות העולה לכדי פזיזות (סעיף 69 להחלטה) ולכן השיפוי תחת פוליסת ביטוח נחסם בפניהם (ונוניח כאן לתוצאה בפועל שהייתה שונה).

ראשית, נערוך מעט "סדר" בנושא הפזיזות. מהי המילה המיותרת ביותר בחוק החברות? לטעמי זו ה"פזיזות" שבסעיף 263 לו שלשוננו:

לא יהיה תוקף להוראה בתקנון, המתירה לחברה להתקשר בחוזה לביטוח אחריותו של נושא משרה בה, להוראה בתקנון או להחלטת דירקטוריון המתירה לשפות נושא משרה, או להוראה בתקנון הפוטר נושא משרה מאחריותו כלפי החברה, בשל כל אחד מאלה:

- (1) **הפרת חובת אמונים, למעט לענין שיפוי וביטוח בשל הפרת חובת אמונים כאמור בסעיף 261(2);**
- (2) **הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה או בפזיזות, למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד;**
- (3) **פעולה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין;**
- (4) **קנס, קנס אזרחי, עיצום כספי או כופר שהוטל עליו.**

במפגשים מקצועיים של אנשי משפט ומשפט אני מבקש ללמוד דברים חדשים לי ולבחון דרכי חשיבה השונות משלי. מקרה שכזה ארע לי לאחרונה במפגש מקצועי שעסק בתובענות ייצוגיות ונגזרות נגד נושאי משרה.

חוק החברות תשנ"ט – 1999 הוא חוק מודרני וראוי, אך השינויים הרבים שבוצעו בו מאז נחקק מלמדים על כך שנולד קודם זמנו. הפעם נעסוק באחד העניינים בו שלטעמי מחויבים שינוי.

אנו, אנשי המשפט והביטוח, יודעים לדקלם כי להגנת נושאי משרה בחברה מעמיד חוק החברות שלושה כלים: **פטור** מהפרת חובת הזהירות כלפי החברה, **שיפוי** בשל חבות או הוצאה שהוטלו עליו עקב פעולה שעשה בתוקף היותו נושא משרה **וביטוח**, ולהם הוסיפה הפסיקה ככלי מגן את דוקטרינת **שיקול הדעת העסקי**.

האם כל אותם כלים אכן תמיד משרתים את טובתם של נושאי המשרה? על פני הדברים - כן. הרי לא יעלה על הדעת שכלי מגן יהיה למבוטח לרועץ. אך אפשר ולא.

כאן הועלה במפגש טיעון חדש לי, שמקורו בהחלטה בתיק תנ"ג 12-09-10466 אוסטרובסקי נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ (פרשת "מעריב"), בו הוגשה לבית המשפט על ידי בעלי מניות מהציבור בקשה לאישור תביעה נגזרת נגד נושאי משרה בחברה בקשר עם עסקה כושלת שעלתה לה בדמים מרובים.

אלא שלנושאי המשרה הוענק על ידי החברה כלי מגן - פטור מאחריות כלפיה על הפרת חובת הזהירות. בית משפט אינו יכול להתעלם מפטור אותו העניקה חברה לנושאי משרה

בקרו באתר האינטרנט שלנו

www.orland.co.il

**על פטור לנושאי משרה ועל פזיזות
(המשך מעמוד קודם)**

ומדוע נאסרה בחוק עריכת ביטוח בפני אחריות שמקורה בפזיזות? למנסחיו פתרונים. האם אכן יש מקום לאיסור על עריכת ביטוח לאחריות שמקורה בפזיזות? לא. המחוקק אינו אמור לחנך. אין זה תפקידו להורות לחברת ביטוח שלא לשאת בתשלום תגמולי ביטוח גם אם על פי הפוליסה היא חייבת בהם. חזקה שחברת ביטוח תדע להגן על זכויותיה היה ולשיטתה היא פטורה מתשלום תגמולי ביטוח על פי הפוליסה אותה ערכה. אמנם קיימות הוראות דין נוספות האוסרות על תשלום תגמולי ביטוח, אך הדבר נכון באותם מקרים שבהם ממילא לא הייתה חייבת חברת הביטוח בתשלום, כגון עיצומים כספיים שהוטלו על מבוטח ומחמת תקנת הציבור היא ממילא לא תישא בהם.

ובכלל - מדוע רק איסור על ביטוח במקרה פזיזות? הרי המחוקק יכול היה לצעוד צעד אחד אחרנית ולבחון האם ביטוחי אחריות הם ראויים. ברי שללא ביטוחי אחריות - רמת הזהירות הייתה עולה. האם זו סיבה להטלת איסור על עריכת ביטוח? לא.

במפגש הובעה דעה כי באי מתן פטור על ידי חברה לנושאי משרה בה אפשר ותצמח להם תועלת, היות ובית המשפט, בבואו לבחון את חבותם, לא יבקש להרחיק למחוזות הפזיזות - מה שיאפשר להם לממש הכיסוי הביטוחי.

האם עקב כך יש מקום לוותר מצד נושאי משרה על הפטור מאחריות בקשר עם הפרת חובת הזהירות כלפי החברה? לא, אך יש מקום לתיקון חוק החברות כך שהסייג המתייחס לפזיזות יימחק ממנו.

אלא שבדין האזרחי כלל אין הגדרה לפזיזות. את זו נמצא בדין הפלילי, בסעיף 20 לחוק העונשין תשל"ז - 1977 שלשוננו:

א. מחשבה פלילית - מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה, ולענין התוצאות גם את מאלה:

1. כוונה - במטרה לגרום לאותן תוצאות;

2. פזיזות שבאחת מאלה:

(א) אדישות - בשוויון נפש לאפשרות גרימת התוצאות האמורות;

(ב) קלות דעת - בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנען.

ב. לענין כוונה, ראייה מראש את התרחשות התוצאות, כאפשרות קרובה לוודאי, כמוה כמטרה לגרמן.

ג. לענין סעיף זה -

1. רואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם, אם נמנע מלבררם;

2. אין נפקה מינה אם נעשה המעשה באדם אחר או בנכס אחר, מזה שלגביו אמור היה המעשה להיעשות.

**האם הצעה לביטוח אשר נרשם בה מועד כניסת הביטוח לתוקף, אולם טרם שולמה הפרמיה בגינה, מהווה קיבול ע"י חברת הביטוח כך שנכרת חוזה ביטוח?
מאת עו"ד קרן-שירה אונגר**

ראשית, על מנת שיכרת חוזה ביטוח יש לקיים הצעה וקיבול- על טופס ההצעה לעבור לחברת הביטוח וקיבול נעשה בעת שחברת הביטוח מאשרת את ההצעה ומופקת פוליסה- מה שלא נעשה במקרה זה. על מנת שיהיה קיבול גם ללא הפקת פוליסה על המבטחת להביע הסכמה מפורשת לקבלת ההצעה מה שלא נתקיים במקרה זה, כפי שנפסק בע"א 702/89 אליהו **חברה לביטוח בע"מ נ' נועם אורים.**

שנית, התובע חתם על "טופס הצעה לביטוח עסק" וכל אדם סביר היה יודע כי אין מדובר בפוליסה ברת תוקף.

שלישית, המבטחת קיימה בדיקת סוקר אשר נועדה לבחון האם יש מקום להגיש לתובע דרישות לשיפורים בטרם תאשר את ההצעה, ומכאן ששלב הבירור לקראת "קיבול" לא הסתיים והיא נועדה לבחון את ההצעה.

בנוסף, בפועל לא שולמה פרמיה ואף לא נגבה אמצעי תשלום, אשר מהווים תנאי הכרחי על פי הפסיקה לכריתת חוזה ביטוח.

אשר לטענה כי סוכנות הביטוח יצרה מצד שווא כי קיימת פוליסת ביטוח בתוקף נקבע כי לא הוכח בנסיבות העניין כי נעשה מצג כזה. יתרה מכך, התובע הינו איש עסקים אשר כבר סורב בעבר ע"י חברת ביטוח מעריכת ביטוח, כמו גם לאור העובדה כי היה ברור שהמבטחת עורכת בדיקות לבחינת ההצעה לביטוח ומכאן שלא סביר שחשב המבטחת אישרה את ההצעה וכי קיים כיסוי ביטוחי בתוקף.

שאלה זו נדונה בת"א 31850-12-16 (שלום קרית גת) א. המטיל בע"מ ואח' נ' סוכנות לביטוח בע"מ ואח'. ענינו של פסה"ד הנ"ל בתביעה לקבלת תגמולי ביטוח למחסן בגין נזקי שריפה שהוגשה ע"י התובע נגד סוכנות הביטוח שבאמצעותה הועבר טופס ההצעה ונגד שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח"). ע"פ הנטען, התובע פנה לסוכנות בבקשה לקבל הצעה לביטוח המחסן וביום 1.2.2016 הועבר טופס ההצעה לתובע למילוי פרטים כאשר תאריך תחילת הביטוח המבוקש שנרשם בו היה 1.2.2016. טופס ההצעה הועבר לחברת הביטוח וזו הפנתה סוקר מטעמה ובעקבותיו נשלחה דרישה מטעם חברת הביטוח באמצעות הסוכנות לביצוע שיפור מיגונים. ביום 27.2.2016 ובטרם בוצעו שיפורי המיגון, אירעה שריפה במחסן. לטענת התובע נכרת חוזה ביטוח ובמועד השריפה היה ביטוח בתוקף מאחר וטופס ההצעה החתום נתקבל ע"י סוכנות הביטוח אשר משמשת כשלוחה של חברת הביטוח וסוכנות הביטוח יצרה מצג בפני התובע לפיו הפוליסה בתוקף. לטענת חברת הביטוח וסוכנות הביטוח, לא הופקה פוליסה ולא ניתן אישור לקיומו של כיסוי ביטוחי ע"י הסוכנות או חברת הביטוח. בהימ"ש דחה את טענות התובע וקבע כי בנסיבות העניין לא נכרת חוזה ביטוח. גם אם יתכן כי התוצאה אליה הגיע בית המשפט הנכבד היא נכונה, ניתן לחלוק על חלקים בדרך בו זה הגיע אליה, כמו לעניין תשלום הפרמיה.

בקרו באתר האינטרנט שלנו

www.orland.co.il

מדורו של חיים לוי:

נזקים, ניהול סיכונים ופתרונות ביטוח

בגין מספר העובדים בפועל לפרמיה שגבתה בגין מספר העובדים החסר שהוצהר. לטענה זו אין סימוכין בחוק שכן תנאי ביטוח חסר המאפשר למבטח לבצע תשלום מופחת כאמור חלים ביחס לביטוחי נכסים ואינם חלים על ביטוח חבות. בנוסף, בפוליסת חבות מעבידים קיים סעיף במסגרתו זכאית המבטחת לערוך התאמה של הפרמיה בסוף השנה בהתאם למספר העובדים בפועל. יחד עם זאת, כבר נאמר שחכם לא נכנס למקום שרק פיקח יכול לצאת ממנו, ולמצער קשה לצפות את החלטות בתי המשפט בסוגיות ביטוחיות המובאות בפניהם.

מסקנות:

- ◆ טרם החידוש רצוי לדווח בהתאם לטופס 102 האחרון שקדם למועד החידוש.
- ◆ חברות המעסיקות מספר רב של עובדים עונתיים או זמניים טוב תעשנה אם יבטחו על בסיס שכר עבודה במקום על בסיס מספר העובדים.
- ◆ במפרט הביטוח יש לרשום "מספר עובדים/שכר עבודה משוער כפוף להתאמה".

כנגד חברה הפועלת בתחום התעשייה הכבדה הוגשה תביעה מצד עובד שנפגע במהלך עבודתו בחברה (חלק מזרועו נקטעה), כיוון שמדובר בעובד צעיר יחסית ובפציעה חמורה, היקף התביעה עמד על סך של כ 1,500,000 ₪.

התביעה הוגשה למבטחת החברה, וזו בתורה ביקשה לקבל מספר מסמכים ביניהם טופס 102 שקדם למועד עריכת הביטוח. טופס 102 הינו טופס המרכז את סך המשכורות ששילם המעסיק בחודש נתון.

לאחרונה אנו נתקלים בדרישות מעין אלו על ידי חברות ביטוח, מתוך ניסיון להפחית מתגמולי הביטוח, תוך הפעלת מנגנון הדומה לביטוח חסר שבביטוחי רכוש. הדבר נכון בעיקר כאשר הפגיעה הגופנית בעובד היא קשה.

המבטחת מעלה טיעון כנגד המבוטח לפיו המבוטח לא הצהיר על מספר העובדים המלא ולכן לא שולמה למבטחת פרמיה ההולמת את הסיכון.

משכך מבקשת המבטחת ליישם את הוראות חוק חוזה ביטוח לתשלום תגמולי ביטוח מופחתים כיחס שבין הפרמיה שהייתה גובה

לכל לקוחותינו,

חג אביב שמח

מכל צוות העובדים וההנהלה

בקרו באתר האינטרנט שלנו
www.orland.co.il

מיהם המבוטחים תחת פוליסת "אחריות נושאי משרה"?

מאת עו"ד אורי אורלנד

בשונה מרוב הפוליסות האחרות לביטוח אחריות, לעיתים אין הפוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה מוגבלת לתחום מדינת ישראל בלבד וזו חלה גם מחוצה לה, הן לעניין התחום הטריטוריאלי והן לעניין הדין והשיפוט. יתר על כן, מקובל להחיל הכיסוי הביטוחי תחת פוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה גם על חברות בת של בעלת הפוליסה, כולל גם אלו הרשומות מחוץ לישראל. מכאן שיש להרחיב את הגדרת **מבוטח** בפוליסה כך שזו תחול גם על כל עובד בתפקיד ניהולי או בתפקיד פיקוח, אף אם זה אינו עונה להגדרת נושא משרה שבדין הישראלי.

מקובל להרחיב בפוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה את הגדרת נושאי משרה ל: any person (including an entity pursuant to Article 235 of the Companies Law – 1999) who was, is, or shall become a director or officer of the company or was, now is or shall be construed to be a director or officer of the company within the meaning of any applicable statutes, bylaws, memorandum, and articles of association or other law or regulation governing such matter within the jurisdiction of the domicile of the company.

הפעם נעסוק בדבר הבסיסי ביותר – בשאלה מיהם נושאי המשרה בחברה המבוטחים תחת הפוליסה? נזכור כי בכך שאדם אינו מוגדר כנושא משרה – אין כדי לפטור אותו מאחריות.

לחברה מבנה היררכי, ובראשו דירקטוריון, האמור להתוות את מדיניותה וכן לפקח על המנהל הכללי. על הדירקטורים מוטלות גם חובות נוספות על אלו של נושאי משרה אחרים, דוגמת אחריות בגין חלוקה אסורה של דיווידנד.

בחוק החברות נקבע כי נושא משרה הוא דירקטור, מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי וכל הממלא תפקיד כאמור לעיל בחברה, אף אם תוארו שונה, ומנהל אחר הכפוף במישרין למנהל הכללי. חלקה השני של ההגדרה, החל מ"וכל הממלא" הוא רחב ומעורפל ונתון לפרשנותו של בית המשפט. לא כל הכפוף למנהל הכללי הוא בהכרח גם נושא משרה, ועליו להיות גם מנהל, מונח חסר הגדרה. כך מזכירי המנכ"ל כפופים לו, אך אינם נושאי משרה, היות ואינם מנהלים. ההגדרה שבחוק היא רחבה, אך קיימים בה הן חסרים והן שטחים אפורים. בחברות מכהנים גם בעלי תפקיד אשר אין ההגדרה חלה עליהם אך הם עלולים להימצא אחראים כלפי צדדים שלישיים, למשל מבקר הפנים.

בקרו באתר האינטרנט שלנו

www.orland.co.il

מיהם המבוטחים תחת פוליסת "אחריות נושאי משרה"?

(המשך מעמוד קודם)

fulfils one of the said positions in the company even if its title is different.

Director or officer shall also mean any employee of the company in a supervisory or managerial position in the company"

מה דינו של מי שרשמית אינו מכהן בחברה כדירקטור אך בפועל מכוון את פעולותיה ("דירקטור צל")? גם אם החוק אוסר מצב דברים זה, האם על חבותו של אותו אדם יחול הכיסוי הביטוחי תחת הפוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה? נראה שתחול עליו אחריות, אך לא הכיסוי הביטוחי לאחריותם של נושאי המשרה.

פוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה אינה חלה על חבותו של בעל מניות עת הוא פועל כבעל מניות. ההבחנה בין פעולה של אדם כבעל מניות לבין פעולה כנושא משרה אינה תמיד ברורה.

בנוסף לחוק החברות, קיימים חוקים נוספים המגדירים מיהו נושא משרה בתאגיד משפטי, או מטילים אחריות על הפועלים בו, למשל חבותם האישית של חברי ועדת ביקורת בחברה לתועלת הציבור. הדבר מחייב ביצוע התאמות בהגדרת המבוטח בפוליסה.

Without derogating from the generality of the above definition, the term director or officer shall include any director, substitute director, observer, general manager, managing director, deputy general manager, vice general manager, treasurer, chief financial officer, director of finance, comptroller, controller, internal auditor, internal legal counsel, company spokesman, company secretary and any other manager directly subordinate to the general manager, president, vice president, chief finance executive or chief executive officer and any other person who fulfils one of the said positions in the company even if its title is different.

Director or officer shall also mean any committee member, control board, inspection committee, member of the Scientific Advisory Board, member of the Safety Committee or any person who

בקרו באתר האינטרנט שלנו

www.orland.co.il

מדורו של אורי אורלנד:
 על "שעון שמש" של כיס

דפנות הפריט- שתיים בכל צד. על דופן אחת
 "PAX POSSESSORI", דהיינו "שלווה
 לבעלים" ועל השנייה "SALUS

"שעון שמש" נתפס על ידנו ככלי גדול וקבוע
 בגן או על מבנה, שכיום משמש לנוי (קיימות
 דרכים מדויקות יותר לקביעת השעה), אבל
 לעיתים ישנן הפתעות.

כשאספן רוכש בשוק פריט, יש לו לרוב
 מושג כלשהו עליו. רק לעתים רחוקות
 אין לו שמץ של מושג ו"תחושת בטן"
 היא המוליכה אותו, כמו במקרה
 שלפנינו. את הפריט איתרתי בקופסת
 תצוגה גדולה לה מכסה זכוכית ובה
 מונחים בערבוביה פריטים שונים.
 פריט שכזה מעולם לא ראיתי.

הפריט, הנחזה להיות עתיק, בנוי
 לתלפיות. זה עשוי טבלת כסף
 סטרלינג (אורכה כ- 5.2 ס"מ, רוחבה

"FACTORI", דהיינו "בריאות לעושה". צרף
 ארבע המילים סייע כאן באיתור מידע.
 עלה שבשנת 1938 נמצא בחפירות
 ארכאולוגיות שבוצעו בקתדרלה בקנטרברי,
 אנגליה, שהוקמה במאה העשירית לספירה,
 חרבה ונבנתה שוב, פריט הדומה לזה
 שלפנינו, וגילו כ- 1000 שנים. היה זה שעון
 שמש של כיס. המקלון שבקצה
 השרשרת מוכנס לאחד החורים,
 על פי החודש, ואורך הצל מסייע
 בקביעת השעה ביום. ואבני החן?
 אלו מסמנות את שעות התפילה.
 מדויק? לא, אבל מדובר בעולם
 של פעם שסיסמתו הייתה "ווס
 ברענט?" (ביידיש: "מה בוער?").
 בשנת 1975 יוצרו כמה מאות
 העתקים באיכות גבוהה של
 השעון, שאחד מהם התגלגל לשוק
 בתל-אביב.

כ- 2.2 ס"מ וגובהה כ- 0.7 ס"מ) ועליה
 מספר אבני חן וציון חודשים. על פי חותם
 האימות (Hallmark) שבוצע בלונדון, יוצר
 הפריט בשנת 1975 ומכאן שמדובר בהעתק
 ולא במקור.

אבל העתק של מה? כמפתח לזיהוי הפריט
 שמשו לי ארבע מילים רומיות החרוטות על

בקרו באתר האינטרנט שלנו
www.orland.co.il